

Izaja vsak dan razen sobot, nedelj in praznikov.
Issued daily except Saturdays, Sundays and Holidays.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Uredniški in upravniški prostor:
2657 South Lawndale Ave.
Office of Publication:
2657 S. Lawndale Ave.
Telephone, Rockwell 4904

ETO—YEAR XXX Cena lista je \$6.00 Entered as second-class matter January 16, 1933, at the post-office at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879. CHICAGO, ILL., ČETRTEK, 11. FEBRUARJA (FEB. 11), 1937 Subscription \$6.00 Yearly STEV.—NUMBER 29 Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 14, 1918.

Nov načrt glede poravnave stavke avtnih delavcev

Governor Murphy izjavil, da sta obe skupini pristali na nekatere koncesije, da se konflikt čimprej konča. Unija zahteva zagotovilo od korporacije, da bodo njeni člani protektirani v slučaju razpisa volitev. Predsednik illinoiskega rudarskega distrikta UMW napovedal stavko v jeklarški industriji

Detroit, Mich., 10. febr. — Governor Murphy je danes namignil, da ima nov načrt, ki bo, če bo sprejet, končal konflikt med korporacijo General Motors in unijo združenih avtnih delavcev. Governor ni pojasnil detajlov načrta, toda iz zanesljivih virov je prišla vest, da sliči onemu, ki je rezultiral v končanju stavke steklarskih delavcev.

Zveza steklarskih delavcev, ki je vodila več tednov trajajočo stavko v steklarnah Pittsburgh Plate Glass Co. in Libbey-Owens-Ford Glass Company, je izvojevala dogovor, ki govori, da ne reprezentira samo svoje članke pri kolektivnih pogajanjih. Argument avtne korporacije na konferencah z Lewisom, načelnikom Odbora za industrijsko organizacijo, je, da ne more pristaniti avtne unije kot edine predstavice vseh delavcev pri kolektivnih pogajanjih. Kakor Zveza steklarskih delavcev, ki je dobila velike koncesije od steklarskih družb, je tudi avtna unija članjena v Lewisovem odboru, ki vodi kampanjo, da organizira vse delavce v industriji masne produkcije v industrijski uniji. Murphy je po zveščanju konference med uradniki avtne unije in reprezentantov korporacije dejal, da oba strani popuščata in da je zblaznjen vidiku. Obe strani pristali na nekatere koncesije, kar bo po governorjevem mnenju olajšalo nadaljnja pogajanja.

Na očitke korporacije, da se unija protivi razpisu volitev, ki naj bi ugotovile število članov avtne unije med delavci, ki so zaposleni v tej stavki, je Lewis odgovoril, da je za razpis volitev, toda prej mora dobiti zagotovilo, da se bo korporacija držala rezultata volitev. Nekaj dni prej je Knudsen, podpredsednik General Motors, izjavil, da avtna unija ne bo priznana kot edina predstavica vseh delavcev pri kolektivnih pogajanjih, čeprav se bi delavci pri volitvah stoodstotno izrekli za unijo kot svojo predstavico. Tega stališča korporacija še ni spremenila.

Flint, Mich., 10. febr. — Ray Edmundson, predsednik illinoiskega distrikta UMW, je na shodu avtnih delavcev dejal, da bo avtni stavki sledila stavka v jeklarški industriji, "ki bo pretesla temelje kapitalističnega sistema v tej deželi". Ta stavka bo prišla okrog 1. aprila. Edmundson je dalje rekel, da bodo tudi rudarji zastavkali, če ne bodo magnetje pristali na zvišanje mezd in skrajšanje delovnega dne. Pogodba med rudarsko unijo in premogovniki kompanijami poteče 31. marca. "Mi vemo, da je naša borba tudi naša borba," je rekel Edmundson. "Vaša stavka je uvod v jeklarško stavko. Kadar govorim o stavki, imam v mislih stavko, ki bo omajala temelje brezsrčne in ignorante kapitalistične strukture v tej deželi."

Vladni odbor oplazil antiunijnsko firmo

Washington, D. C. — Federalno delavsko razsodišče je oddredilo, da mora Tidewater Express Lines v Baltimore, Md., ponovno uposliti dva voznika, katere je vrgla na cesto zaradi unijskih aktivnosti. Odlok se dalje glasi, da mora firma plačati svojo mezo za čas, ko sta bila voznika brez dela.

Amnestija političnih jetnikov v Mehiki

Vsi bodo izpuščeni iz zaporov

Mexico City, 10. febr. — Predsednik Cardenas je večeraj pomilostil vse politične jetnike. Amnestija vključuje vojaške in civiliste — vse, ki so bili vrženi v ječe na obtožbo revolte in drugih prevarnatih aktivnosti. Cardenas se je poslužil oblasti, katero mu je poveril kongres pred zaključkom svojega zasedanja v zadnjem decembru. 10.000 jetnikov bo sedaj izpuščenih iz zaporov, poleg tega pa je bil odpuščen v mestno bolnišnico in operiran na vnetem slepiču. Člani, obiščite ga v bolnišnici!

Jeklarški trust izziva rudarje

Unija ga je obdolžila kršenja pogodbe

Washington, D. C. — (FP) — Rudarska unija UMW je obdolžila jeklarške kompanije, ki obratujejo takozvane "kaptive" premogovnike, kršenja pogodbe, ker niso hotele izterjati posebnega asessmenta, katerega je unija naložila svojim članom. V premogovniških, ki jih obratujejo jeklarške kompanije, ima rudarska unija okrog 25.000 članov. Sklenjena pogodba med drugim določa "check-off" (odbitje unijskih prispevkov) in to določbo so kompanije kršile, naka je unija izjavila, da ne bo trpela kršenja nobene provizije. Posebni asessment, ki ga kompanije niso oddale od mezd, je znašal dolar na vsakega člana unije v januarju. Ta asessment je oddredila eksekutiva unije na svoji seji za kritje raznih stroškov v zvezi z organizatorično kampanjo med jeklarškimi in železarskimi delavci. Kompanije so izjavile, da ne bodo izterjale tega asessmenta, ker gre denar v sklad, ki se bo rabil za financiranje vojne proti jeklarškim kompanijam v sedanji organizatorični kampanji.

Kolonisti v Alaski so zadovoljni

Washington, D. C. — Malokateri čin Rooseveltove administracije je izval toliko norčevanja pri reakciji kakor preseljevanje revnih farmerjev iz severozapadnih držav v dolino Matunasko v Alaski. Najnovejša poročila iz te doline pa govorijo, da so naseljenci zadovoljni. Pridelali so toliko živil, da so vsa skladišča napolnjena. Vsaka družina je dobila 40 akrov dobre zemlje, hišo in druga poslopja. Kolonija zdaj šteje več sto družin, a se bo v prihodnjih letih povečala na več tisoč.

Vandali preprečili Trockijev govor

Prerežali so telefonsko žico v Mehiki

New York, 10. febr. — Sinoči so vandali v Mehiki preprečili Leonu Trockiju, da ni mogel po telefonu nagovoriti veliko množico na tukajšnjem shodu, ki se je vršil kot protest proti persekuciji Trockija in proti moskovskim procesom.

Trockijev govor so preprečili s prerežanjem telefonske žice nekje južno od Montereyja, Mehika. Shod je imel nagovoriti ob 10. Njegov govor je imel biti odjadan po svedočnikih. Vrtil se je pod avaspicijo Ameriškega odbora za obrambo Trockija, katerega tvorijo rasni liberalci in radikali.

Trockij je bil vseeno toliko previden, da je poslal kopijo svojega govora vnaprej v New York. V njem pravi, da se je takoj pripravljen predati sovetjskim rabiljem, ako kakšna nepristranska komisija dožene, da je v "najmanjši meri" kriv zločinov, katerih ga dolže v Moskvi.

Ožigosal je moskovske procese, pri katerih je bil prikazan kot največji zaročnik proti Sovjetski uniji. Pravi, da bi on ne mogel biti impliciran v tako "absurdnih, neverjetnih in nesmiselnih" zvezah z Japonko in Nemčijo za razkosanje Sovjetske unije, ker bi revolucionarni marksizem ne imel od tega "nič drugega kakor aramoto in polom". Zahteva, naj njegov slučaj preišče nepristranska komisija, kateri je pripravljen predložiti "veliko kopico izjav in dokumentov, kateri bi temeljito porušili izpovedi večje šerije obtožencev" moskovskih procesov. Trdi, da so eksekucije bazirale na izsiljenih izpovedih in pravi, da je Stalinov režim obsojen na padec.

Preiskava brutalnosti jetniških paznikov

Houston, Tex. — Državna zbornica je na zahtevo delavskih organizacij imenovala posebno komisijo in ji poverila preiskavo mučenja jetnikov v državni jetnišnici. V zadnjem času je bila odkrita evidenca, da so trije jetniki dobili tako težke poškodbe, ko so jih pretepali pazniki, da so nekaj dni pozneje umrli.

Spanci pozdravili ameriške prostovoljce

Barcelona. — Prva sanitejska skupina, ki je dospela iz Amerike, je bila tukaj navdušeno sprejeta od velike množice demonstrantov. Španska vlada kakor tudi delavstvo smatra njen prihod kot dokaz simpatij ameriškega ljudstva do lojalistov.

OKUPACIJA MALAGE DELO ZUNANJIH FAŠISTOV

Ljudska milica uspešno odbija napade na madridski fronti

T I S O Č "PROSTOVOLJCEV" UBITIH

Pariz, 10. febr. — List "L'Oeuvre", glasilo Blumove koalicijske vlade, je večeraj objavil vest svojega poročevalca Taboulasa, da so italijanski fašisti in nemški nacisti igrali glavno vlogo pri naskokih na Malago, na pristanišče mesto ob Sredozemskem morju na jugu Španije. Vest je povzročila veliko senzacijo.

"Nobenega dvoma ni več, da je bil načrt glede okupacije Malage sestavljen v Rimu, ko je general Goering, nacistični minister letalstva, obiskal diktatorja Mussolinija," piše pariški list. "Italijanskim četam je bila poverjena glavna vloga pri invaziji Malage in tem je pomagala nemška artiljerija. Zasedeno mesto je zdaj pod kontrolo nekega italijanskega polkovnika."

Madrid, 10. febr. — Ljudska armada je odbila vse napade fašističnih čet na fronti, ki se razteza ob cesti, katere veže Madrid z Valencijo, se glasi uradno poročilo. Fašistični topovi zdaj bombardirajo pozicije vladnega vojaštva v okolišju Valleease.

Casopisje in uradna naznaniila so posvarila prebivalce, da preti Madridu velika nevarnost, vendar je upanje, da bodo brambovci odbili vse naskoke in vtrajali na svojih pozicijah.

Pariz, 10. febr. — Sem despetila poročila se glasijo, da je tisoč nemških "prostovoljcev" izgubilo življenje, ko se je iztiril železniški vlak, na katerem so se vozili proti fašistični fronti, in zdrsnil po nasipu v globoko kotlino. Tu domnevajo, da je za nesrečo odgovorna sabotaža socialistov in komunistov, ki so v zadnjem času fašistične fronte. Neureča se je pripetila v bližini Higuere v južnem delu Španije.

Delavci v Akronu prišli špiona

Akron, O. — Carl Meyers, ki je bil lani zaačen kot kompanijski špijon v krajevni kavčukarski uniji št. 9, naka je zbežal v Detroit, je bil zadnjič prijet po 20 delavcih kakor hitro se je prikazal zopet v Akronu. Izročili so ga policiji. Ko so potem izvedeli, da bo izpuščen na prosto, so delavci pri General Tire Co. prenehali z delom in šli pred policijsko postajo. Ko jih je Meyers zagledal, je sklenil ostati v ječi.

Naciji zahtevajo vrnitev kolonij

Nemški poslanik išče oporo v Angliji

Berlin, 10. debr. — "Deutsche Allgemeine Zeitung" je večeraj objavila uvodnik, v katerem pravi, da je kolonialno vprašanje glavni problem, katerega je treba rešiti v interesu Nemčije in vseh evropskih držav. Uvodnik naglašala stališče nacistične vlade, ki je, da mora Nemčija dobiti nazaj vse kolonije, katere je izgubila v svetovni vojni. Nemčija ne bo zadovoljna z vrnitvijo le nekaterih kolonij, temveč zahteva vse.

Iz vladnih virov je prišla vest, da Joachim von Ribbentrop, nemški poslanik v Londonu, išče podporo pri Baldwinovi vladi v svoji kampanji, da Nemčija dobi nazaj izgubljene kolonije. V slučaju, da bo poslanik uspel, bo nacistična vlada obnovila razgovore z reprezentanti držav zapadne Evrope glede sklenitve varnostnega pakta, da se zaščiti mir.

Nacistični krogi se zavedajo težav, toda te bodo po njihovem mnenju premagane, če bodo ugnali čete generala Franca smagale v Španiji, da bo ta došla fašistični režim. Francija se bo morala ukloniti, ker ne bo drugega izhoda. Prepričala se bo, da je sporazum med njo in fašističnimi državami, ki jo bodo obdajale skoro od vseh strani, za njo največje važnosti.

Berlin je že dobil zagotovilo, da bo diktator Mussolini podpiral nacije v njihovi borbi, da Nemčija dobi nazaj izgubljene kolonije.

Nogavičarji zahtevajo revizijo ustave

Obramba temeljnih delavskih načel

Washington, D. C. — (FP) — Ameriški delavci se morajo pridružiti onim, ki zahtevajo revizijo federalne ustave, je dejal Edwin S. Smith, član federalnega delavskega razsodišča na konvenciji Zveze nogavičarskih delavcev. Delegatje so navdušeno pozdravili to izjavo, ki je v soglasju s stališčem, ki ga je že prej poudarila eksekutiva nogavičarske unije.

"Obramba temeljnih načel organiziranega delavstva zahteva revizijo ustave," je nadaljeval Smith. "Velika politična in ekonomska sila delavstva je najboljša garancija za ohranitev demokratičnega sistema, ki ga ograža fašizem. Ako bo federalno vrhovno sodišče proglasilo Wagnerjev zakon, ki jamči delavcem pravico kolektivnega pogajanja z delodajalci, bo uničena nadaljnja delavska zakonodaja."

Smith je očrtal zgodovino delavskih pravic in omenil, da ne pomenijo ničesar, če ni nobenega, da bi jih enforširal. Federalno delavsko razsodišče je bilo ustanovljeno v smislu provizij Wagnerjevega zakona in bo pomagalo delavcem pri enforširanju njihovih pravic.

Ladjegradniška unija pritiska na družbo

Chester, Pa. — Sun Shipbuilding Co., pri kateri je bila pred nekaj tedni stavka, je pokazala, koliko je vredna beseda delodajalca. Stavkarji so se vrnili na delo, ko je družba slovesno obljubila v pismu, da se bo pogajala z unijo in skušala rešiti vse sporne zadeve. Ker je na to obljubo pozabila, unija sedaj predlaga tovarniške volitve pod vodstvom delavskega odbora izven tovarne, arbitriranje vseh spornih zadev, v katerih se obe stranki ne moreta zediniti v 15 dneh in sklenitev kolektivne pogodbe za eno leto. V zadnji stavki v Chesterju sta bila dva stavkarja ubita.

ZVEZA TOVARNARJEV POBIJA REFORME

O'Mahoneyjev zakonski načrt tarča napadov

STARA ZVIJACA MAGNATOV

Washington, D. C. — (FP) — Zveza ameriških tovarnarjev, organizacija protiujijskih delodajalcev, je razvila silno propagando, da prepreči sprejetje O'Mahoneyjevega zakonskega načrta, ki določa federalno licenziranje industrij. Ta osnutek določa, da morajo vse korporacije, ki so udeležene v meddržavni trgovini, dobiti federalno dovoljenje, Vsaka, ki hoče dobiti to dovoljenje, mora odpraviti otroško delo, pristati na kolektivna pogajanja z unijami in podvreči se drugim regulacijam. Načrt so še podprle Ameriška delavska federacija in druge delavske organizacije, kakor tudi vodilni ekonomi.

Senatorji in kongresniki zdaj prejemale proteste od magnatov, v katerih kričijo, da je načrt v konfliktu s federalno ustavo in da bo uničil ameriško industrijo, če bo sprejet. James Emery, lobist in pravni svetovalec organizacije tovarnarjev, je naslovil posebno pismo kongresnikom in senatorjem, ki vsebuje ostro kritiko vseh provizij O'Mahoneyjevega načrta.

Progresivci v kongresu niso bili presenečeni, ker so take napade pričakovali. Zveza tovarnarjev že od svoje ustanovitve leta 1906 pobija vsako socialno zakonodajo, ki pride pred kongres. Zbrala je milijone in milijone dolarjev za financiranje kampanje proti odpravi otroškega dela v industrijah, za pobljanje odškodninskih zakonov in vseh drugih socialnih reform. V zadnji predsedniški volilni kampanji je ona trosila laži o zakonu socialne zaščite.

Zveza tovarnarjev je že star grešnik. L. 1913, v času Wilsonove administracije, je bila predmet kongresne preiskave, ki je razkrila velikanski škandal, kateri je pretrpel vso Ameriko. Preiskava je ugotovila, da je imela organizacija na svoji plačilni listi kongresnike in senatorje, demokrate in republikance. Smrad je bil tako velik, ko so bile razgaljene vse podrobnosti o podkupovanju članov kongresa, da sta dva kongresnika, najbolj zapletena v škandalu, resignirala.

Unija izsledila špiona v svoji sredi

Toledo, O. — Bart Furey, bivši načelnik delavskega odbora v tovarni Electric Auto Lite Co., je bil izključen iz krajevne unije United Automobile Workers of America, ko je bila odkrita evidenca, da je špijon in agent neke detektivske firme. Firma ga je poslala v Toledo, ko se je kompanija obrnila na njo, naj ji preskrbi zanesljivega špiona, da bo zasledoval unijske aktivnosti med avtnimi delavci.

Admiral zagovarja svobodo govora

Washington, D. C. — Oder za vsakega govornika in neomejena svoboda govora, da se lahko vsak razkriči kolikor hoče, je priporočal admiral William H. Standley v svojem govoru pred Sinovi ameriške revolucije. Vsako mesto v Ameriki bi moralo imeti svoj Hyde Park, kjer bi predstavniki in zagovorniki različnih doktrin lahko nemoteno govorili. Zatiranje svobode govora dela mučenike iz ljudi, ki razširjajo ideje in teorije, ki ne bi dobile nobenega odmeva v javnosti, če bi avtoritete ne preganjale teh ljudi.

Sedeži stavkarji v tovarni Fisher Body Co., Flint, Mich. in njihovi simpatizirarji pred tovarno postajajo govor unijskega organizatorja.

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT
GLASLO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE
PODPORNE JEDNOTE
Organ of and published by the Slovene National Benefit Society

Subscription rates: for the United States (except Chicago) and Canada \$2.00 per year; for Europe \$3.00 per year; for the rest of the world \$4.00 per year. Single copies 10 cents.

One volume per year. Single copies to members of the Society at 5 cents. Single copies to non-members at 10 cents. Single copies to non-members at 10 cents. Single copies to non-members at 10 cents.

Advertising rates on agreement. Manuscripts of communications and unsolicited articles will not be returned. Other manuscripts, such as stories, plays, poems, etc., will be returned to author only when accompanied by self-addressed and stamped envelope.

Headed on the left, last on the right: PROSVETA
1017-40 So. Lawrence Ave., Chicago, Illinois
MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

Glasovi iz naselbin

Odgovor kutarskemu dopisniku

So. Chicago, Ill. — Nekoliko odgovorov nekemu dopisovalcu iz So. Chicago po imenu R. Antoninu, ki se je v kutarskem listu prišel zaletavati v SNPJ. Njegovo ime mi je bilo popolnoma neznan, toda malo po malem sem doznal, kdo je.

On udarja na zlano struno, da je med ameriški Slovenci več ko 75% katoličanov. Tudi pri SNPJ da so katoličani v veliki večini. Svojo sodbo opira na število katoliških pogrebov. Naj temu Antoninu povem, da je pri SNPJ vse nekaj drugega kakor pri katoliških organizacijah. Pri nas nikomur ne branim, naj ne gre v cerkev. Vsek član ima popolno svobodo. Naša jednota stoji na principih delavstva in svobode. Pri nas nimamo nobenih kutarskih diktatorjev in kljub temu ali prav vsled tega se je SNPJ razvil v največji in finančno najmočnejši slovensko podporno organizacijo. Kolikor bolj boste butali vanjo, toliko bolj bo napredovala. Naj Antoninu povem, da sem dobil dva nova člana prav vsled tega, ker sta čitala njegovo propagando proti jednoti.

Kar se tiče 11. konvencije, mu svetujem, naj se prav nič ne zanaša zanj. Vsaj ga nič ne briga. Mi bomo že izvolili svoje delegate in zavržemo vsako kutarsko pomoč ali vmešavanje. Tudi nobenih Mussolinijev ali Hitlerjev ne potrebujemo. Ako so njemu pri srcu, naj gre v Italijo ali Nemčijo.

Tudi pri vodstvu naše jednote ne potrebujemo njihove pomoči. Naša jednota vodi ljudi, ki verujejo v delavske principe. Tudi na prihodnji konvenciji bomo izvolili take, kakršne bomo sami hoteli, pa naj bo kutarjem še toliko ne ljub. Tudi v uradu imamo poštene delavce, ki so naprednega mišljenja.

Vse to in vse naše delo vas bo, toda vedite, da v vaš rog ne bomo trobili. Jaz ne maram nikogar žaliti, toda štemam si za svojo dolžnost, da zagovarjam principe jednote.

Frank Gorenc, 8.

Komentar o Kavčičevem dopisu Chicago. — V torkovi št. Prosvete ima br. Simon Kavčič dolg dopis proti Johnu L. Lewisu. Ni mam namena zagovarjati Lewisa, ali pa njegovo diktaturo nad rudarstvo unije UMW, toda dopis Kavčičeve vrste ob času stavk in organizatoričnih kampanj so popolnoma zgrešeni. Se več: naravnost škodljivi so delavski stvari v času velikih industrijskih bojev. Včasih so se te taktike posluževali komunisti, ki so imeli to "čedno" navado, da so se znašli sredi vsake stavke in "razkrinkavali" njih voditelje. Noben delodajalec, pri katerem je stavka, si ne more želeči boljše propagande.

Ta propaganda izvira od strupa, ki ga razširja glasilo PMA The Progressive Miner. Tudi br. Kavčič je postal štev tega strupa in se napil "filozofije" Progressive Minerja. Kot star delavski pionir, ki izhaja iz šole razredno zavednega delavstva, bi bil veliko bolj na mestu, če bi udaril po ljudeh, ki so odgovorni za skrajno degeneracijo PMA. Če kdo širi fašistično demagogijo, zavaja in "prodaja" rudarje, je na prvem mestu glasilo "progressivne" rudarske unije. Lewis je marsikaj zakrivil nad rudarji, toda ni delavstvu od daleč toliko nevaren kakor je strup, katerega pijejo iz svojega glasila člani PMA.

Se nikdar nisem bil pristaš šole, da se delavskih voditeljev ne sme kritizirati. Nasprotno: delavstvo mora vedno kritično slediti svojim voditeljem in jim stopiti na prste, ako vidi, da gre v napačno smer, ali pa če uganjajo nepošteno stvar. To more storiti le inteligentno delavstvo, ki se zna boriti in obdržati demokracijo v organizaciji. Toda ni večjega greha, kakor med delavstvom sejati nezaupanje do voditeljev v času stavke ali organizatorične kampanje samo vsled tega, ker nimajo čiste preteklosti za seboj.

Nisem pristaš Lewisa in upam, da ne bom nikdar drvil čez drn in strn za kakšnim voditeljem, pa naj bo v politiki, na u-

niškem polju ali drugje. Toda "spreobrnjenemu" Lewisu je treba dati priznanje za veličansko delo, katerega vrši s svojim CIO. Ne glede, kaj si kdo misli o njem, je on danes sila, pred katero se tresejo wallstreetarji; prav tako tudi reakcionarji v vrstah Ameriške delavske federacije. In dokler bo zastopal napredne tendence in načeloval gibanju za organiziranje ogromne mase delavcev v masnih industrijah, proti čemu so kapitalisti pripravili potrošiti neštete milijone, mu vsaj zavednim delavcem ni treba metati polen pod noge. Kriminalno pa je namigavanje delavcem, naj zato ne pristopijo v organizacijo in se bore za svoje pravice, ker gibanje načeluje kakšen Lewis. To velja za Kavčičev in vse podobne dopise, katerih je bilo zadnje čase še nekaj v Prosveti. Ni treba drveti čez drn in strn za Lewisom, toda še bolj se je treba izogibati strupu, kakršnega razširja Progressive Miner.

Anton Garden, 1.

Debate ne bo! — Kristan pride v Cleveland

Cleveland, Ohio. — Pred par tedni sem javno pozval oba urednika Ameriške Domovine na debato. Medtem sem dobil več pisem, v katerih me ljudje vprašujejo, kdaj se bo debata vršila in da naj naznanim v Proletarcu in Prosveti, ker se bi radi tudi oni udeležili debate.

Takoj naj naznanim, da debate ne bo! Vzrok: Ker je bolj varno (ni pa žentlemansko) lajati izza plotu, kakor pa direktno pred človekom. Stiri dni sta urednika A. D. premišljevala, kako bosta odgovorila na moj poziv. In končno je zagledal beli dan sledeči odgovor: "Slišali smo, da nas Zorkov Lovje kliče na javno debato. Aha, fant bi rad dobil nekaj copakov z vstopnino. Hvala za prijazno vabilo. Pa kaj bi našla debata? Ti boš ostal socialist, pa če debatiramo do sodega dne popoldne. Sicer nam pa ne moreš prav nič novega povedati. To, kar čestite pod rdečo marelo, že vrabci čikajo na strehi."

Kaj ni podlo namigavati, da se hočem osebno okoristiti "z vstopnino." Vstopnine sploh v mislih nisem imel. Zapisal sem: "Dan in dan odločita obe stranki sporazumno, isto glede stroškov." Značno dejstvo je, da fašisti napadajo za hrbtno, tako tudi delata slovenska fašistična veljaka. Da ne bodo slovenski delavci izven Clevelanda mislili, da se tu samo pripravimo in nič ne gradimo za boljše bodočnost, naj omenim samo Cankarjevo ustanovo, katera ima v programu izdajati Cankarjev Glasnik. Družina in posamezniki v Clevelandu so se dozdaj še precej poveljno odzvala kot ustanovni člani ali naročniki. Od zunaj je bil pa odziv dosejal bolj slab. O tej zadevi bom prišel v javnost enkrat pozneje.

Sedaj je moj namen povabiti vso napredno javnost na prireditve, katero priredi Cankarjeva ustanova v nedeljo 14. februarja v SND na St. Clair ave. Program obljublja biti zelo bogat. Vabeval bo pevske točke, igro itd. Najvažnejša točka pa bo —

Kapitanka A. I. Setinina, ena izmed ruskih žensk, ki imajo vse pozicije v sovjetski trgovski mornarici.

govornik Etbin Kristan, delavski borilec in osebni prijatelj pokojnega Ivana Cankarja, kateri bo povedal o Cankarju to, kar je v resnici bil. Pridite in pripeljite svoje prijatelje! Pričetek ob 3. popoldne.

Louis Zorko.

Trunkova cvetka

Milwaukee, Wis. — "Nazaj, nazaj v planinski raj", tako se glasi naša znana popevka. Toda moja nova pesem se glasi: "Nazaj na pisano polje, tja, kjer rožice cveto in kjer krakji godejo — tam je moje veselje!"

Kadar človek stopi mačku ali psu na rep, oba zacvilita; zacvilil je tudi moj stari znanec Trunk Jurij, slovenski župnik v Leadville, Colo. Pa pri Mohamedovi bradi prisegam, da mu nisem stopil na rep, ker ga nimam! Ampak zacvilil je zato, ker sem v svojem dopisu v Prosveti z dne 17. decembra m. l. opisal delavski protestni shod, ki se je vršil v tukajšnjem mestnem avditoriju proti vojni in fašizmu in v prid španski republikani in svetovni demokraciji.

Med drugim sem zapisal tudi sledeče: "Ko je nastopil rev. Luis Sarasola, je v dvorani zavladala grobna tišina. Delavstvo je hotelo vedeti, kje bo začel in kje nehal, ker se dobro zavedamo, da reverendi imajo ono lepo navado in lastnost, da prično z rajem, končajo pa z nebesi in peklenkim ognjem. Toda naš govornik je zavzel drugo in boljše stališče. Začel je s Španijo, pri fašističnih mesarjih, in končal pri svetovni demokraciji, za kar je žel priznanje. Zraven je še dostavil, da ni politik, ampak samo katoličan, ki ljubi in veruje v demokracijo. Vsaled tega je zelo preziran in osovračen pri svojih sobratih reverendih. Ob tej priliki sem spoznal prvega kritičnega katoličana in si mislil, da od tega španskega frančiškana bi se naša slovenska duhovščina lahko še mnogo naučila, pred vsemi pater Hugo, Jager, Slaje in Trunkom Jurij, ki se tako radi zaganjajo in vtičajo svoje nosove v naše delavske ustanove."

Te resnicoljubne in bridke besede so krive, da je v svoji krščanski in goreči ljubezni do delavstva Jurij začel bruhati svojo sveto jezo in prilivati sveto olje v peklenki ogenj. Naš črni Jurij naj odpre svojo klerikalno zgodovinsko knjigo in delav-

stvu enkrat pokaže, kaj je dobrega storil za nas v tej dolgorajni krizi. In v svoj zapisnik naj zapiše, da sem jaz ravno tisti "rdeči kapucinar", ki me je pred štirimi leti tako nesramno pustil in pozabil na pisnem polju Ameriškega Slovenca, ki že 45 let pljuje v našo delavsko skledo in za nos vleče nerazsodno delavsko maso ter tira v narobe fašizma.

Trunkov Jurij je tudi zelo ljubosumen, vsled tega se vleče za lase, praska za ušesi in vprašuje, če smo poljubljali roko frančiškane Sarasola. Da se bo umiril in sladko zaspal, moram priznati, da tega nisem storili, ker mi proletarci ne ponavljamo te stare tradicije. Pred seboj imamo bolj važne probleme, poljubovanje rok pa prepuščamo tercijalkam, mednarodnim duševnim revam, narodnim odrešenikom in agentom nebeškega kraljestva, da sami sebe pošro. Ako pa Trunkov Jurij res hrepeni po nojih poljubih, naj pride v Milwaukee in zagotovljam ga, da bo leželen toliko "poljubljanja, lizanja in grizenja, da mu znajo oko požreti."

L. Ambrozich, 747.

Prireditelj Cankarjeve ustanove

Cleveland, O. — V nedeljo 14. februarja se vrši gala program Cankarjeve ustanove s pomočjo naših pevskih društev, igralcev in govornikov v Slov. narodnem domu na St. Clair ave. Sodelovala bodo pevska društva in posamezniki. Dosedaj so se odzvali peveci sledečih zborov: "Slovan" iz Euclida, "Jadrani" iz Collinwooda, soc. "Zarja" in samostojna "Zarja" iz Clevelanda. Uporizjena bo Molekova enodejanka "Plačica" glavno pa je, da bomo zopet imeli priliko slišati dobrega govornika. Za ta dan smo povabili priznanega delavskega borca in izvrstnega govornika Etbina Kristana iz Grand Havena, Michigan. On nam bo pojasnil mnogo, kaj in kdo je bil pisatelj Ivan Cankar, o katerem se je zadnje leto toliko prebralo, in on kot njegov osebni prijatelj bo gotovo razjasnil mnogo o življenju Ivana Cankarja.

Lani smo si izmenjali precej besed glede Cankarjeve ustanove. Nasprotniki so hoteli to našo započeto akcijo v kali zatreti, ali ni jim uspelo, celo pomagalo je spraviti naše vrste v aktivnost. Organizacija gre stopoma naprej, ne oziraje se na kričanja, ki so brez podlage, ker so le izrodek želje, da se obdrži narod zasenčen v omrežju in se ga prej ali slej izrazi za svoje osebne namene. Zato so nekateri proti izbrazbi našega človeka.

Naš namen je, da pričnemo izdajati kulturnogospodarsko revijo "Cankarjev glasnik", kateri naj služi kot naš skromen spomin na nesmrtnega pisatelja Ivana Cankarja. Ta ideja je zdrava, ni "šund" in brez skrbi lahko nemoteno nadaljujemo z našo akcijo.

Ker je ta naša organizacija ustanovljena na kolektivni podlagi, je uspeh iste moč, in če se bomo zavedali samega sebe v tem, da stopimo skupaj in gradimo v širšem obsegu, smo lahko sigurni, da bo hvaležno vplivalo v bodoče. Zato združimo naše moči in pojdemo na agitacijo, da se bo naš načrt čim prej uresničil! Pridite v nedeljo na prireditev Cankarjeve ustanove! Tam boste slišali dobre pevce, videli igro in slišali dobrega govornika Etbina Kristana. Pričetek programa bo ob 3. popoldne.

Louis Kaferik.

Pasja logika

Krokodilske solze kinavece

Od Clevelanda do Chicago in od Chicago do Clevelanda odmeva silno jamranje glede velike revščine, v kateri se nahaja toliko naših rojakov...

Ali ne bi tem revnim rojakom prav prišel denar, ki je bil nabran za — "boljševiške diktatorje" na Špankem? ...

Kadar pa ti hinavski jamrači fehtajo za svoje časopise, svoje nameravane revije in druge svoje stvari, takrat ni nobene revščine med rojaki! Ne, takrat ni bede. Revščina je le takrat, kadar mi kaj zbiramo.

Kadar vidite revščino pri svojih ljudeh — pomagajte! Ne jamrajte — pomagajte! Sedite v šep in — pomagajte! Namesto, da zbirate spomenike, ki vam jih ni treba — pomagajte revšem!

Ne z dežja pod kap!

Zagrebnika Istra poroča, da se primorski Jugoslovani pripravljajo na prestop v pravoslavje, no cerkev, ker jim fašistična rimska cerkev prepreča vsled svojih neprestanih škian.

Ako Primorci prestopijo v pravoslavje, ne bodo nič na boljšem. Mussolini jim ne bo dopustil pravoslavnih obredov, niti pravoslavne duhovščine.

Najbolje bo, da Primorci grejo ven iz cerkve in — ostanejo zunaj. Nič tega jim ni treba. Brzko se privadijo, bodo spoznali, da čisto tako žive brez vsake cerkve, dočim privatno, mi pri sebi lahko verujemo kar hočemo. Svoboda na misel!

Fantje, pobirajte za fašiste!

Poročilo iz Metropolge: Mistr Pireček Debevec od "Vinske domovine" začne nabirati denar med rojaki — zdaj ne bomo nič več bednih — za španske fašiste. Tako bo stvar s socialisti izravnala! Skušala bomo nakolektati čim več, da nadkrilila vsoto \$4000, katero so nabrali slovenski socialisti za pro-fašiste. Hej, na delo, prijatelji španskega fašizma, ki je dete Mussolinijevega in Hitlerjevega fašizma!

Za ljubčke fašizma ne bo postave

Iz Metropolge: "Vinska domovina" je prejela privatno poročilo direktno iz kongresa, da bo hitro, hitro (še danes) sprejeta rogata postava, ki temeljito zabrani vsako pošiljanje blaga — tudi živeža, medicini in denarja! — Amerike v Španijo. Pazite, socialisti! Čuvajte se, da ne pridete v konflikt s to postavo! Kajti ta postava bo veljala le za socialiste. Za ameriško podružnico "Mednarodne zveze katoliške resnice", katera nabira denar za španske fašiste, ne bo veljala! —

Rožnata hvala "Vinski domovini", ki nas informira o tej postavi.

Sijajna zmaga "Vinske domovine"

Telegram iz Metropolge: Vinska domovina zmaga! Njena intervencija pri vladi pomaga, da vsak rojak, ki ima denar, lahko naredi 200 galon vina brez permita! Dvesto galon vina je 200 galon vina! To ni voda! Kdor jo močak, ga lahko izpije! Kdor ga ne more, pomore Vinska domovina! Živelo vino! Živelo Vinska domovina!

Pripomba: Ta sijajna zmaga Vinske domovine ne bo nič pomagala revnim slovenskim družinam, ki nimajo denarja. Pireček-Vineček in Debevec-Vineček bosta zdaj oznanila kolektivno za reveže, da si lahko nabavijo 200 galon vina vsak ...

Satana je treba respektirati!

Reveček Slovenček je objavil močeno protest proti vsem onim, ki ne verujejo v satana — češ, da zasmehujejo njihovo vero v satana. Kdor zasmehuje to vero, zasmehuje njih in tana! To pa ne gre! —

Zakaj prav za prav gre?

Pater Hugo: Zakaj prav za prav gre v Španijo? Bom jaz povedal. Na Špankem gre, da bo tam vladal Kristus ali Antikrist. To je vaša tepec: "Šur, za to gre! In za Kristusa se tam tepejo Herr Hitler, ki je doma frančiškan zapri v ječo in Kristusove slugo dočim izsilil iz javnega življenja — signor Mussolini, čigar hlapi oznanjajo na Primorskem krščanski nauk: "Che non Italiano, non Cristiano" — mohamedanski Maročani, za katerih mora senor Franco dosledno skrbeti, da jih ne zmanjka mladih krščanskih Špank v ozadju za fronto, drugače se bi ne hoteli bojevati za Kristusa! Če bi Kristus res mogel to videti, bi bil kajpada silno vesel svojih slavljih vojakov na Špankem ...

Ustava, ustava, ustava!

Metropolski vaški tepec: Ali bi nam mogel urednika-hungarja Vinske Domovine povedati, kateri člen in katera točka ameriške ustave omenja Boga? Ali bi nam mogla ta domofakarja, ki se od sile razumeta na ameriško državljanstvo in na postave in na vse, polje niti, če ameriška ustava z eno samo besedo omenja Boga? Prosim.

Metropolski "lajpuz"

V metropolski Vinski Domovini čitamo "Poročila socialistov in nacionalistov iz fronte." To pomeni, da so poročila izpuljena iz fronte, vsekakor iz "bezmenta" pod fronto. Vaški tepec, ki poznajo slovenski pravopis, vedo, da poročila o položaju NA fronti, se s fronto. Ampak uredniki Vinske Domovine, vedo vse, ne vedo niti elementarnih pravil slovenskega pravopisa! Pa hočejo nekaj povedati druge!

Zaboj Hvil za "sedee" stavkarje v tovarni Fisher Body Co., Cleveland.

PROKLETSTVO

ROMAN

Prevedel Mirko Javornik

Ribiči, ki so ves teden čakali na vreme, niso odjadrili na morje, čeprav se jim je zdelo vreme danes naravnost krasno. Od ranega jutra so postajali z rokami v žepih po pristani in so zehali strmeli na morje — prostosti na čast. Delavci so bili že od zgodnje ure v prazničnih oblekah in so z jutranjimi fraklji pozdravljali praznični dan v pivnici debelega Madasa Sivertsen. Celo pastirji so danes izjemno smeli živino privezati in so zdaj bosonogi pohajali po ploščatem obrežju.

Od hiše do hiše se je dvigal Danebrog. Rdel je v svetem soncu svobode in ponosno vel z mrtvih brodov v pristani ter v lahнем jutranjem vetriču pošiljal plapolajoče male pozdrave na morje, ki je ležalo v nasmeju modrooko in leno kot drugo.

Na Jütki cesti je sedel čevljar Madvig in njegovih sedem sinov; urili so se v tem, kako bi bolje pljuvali vlažne zvoke v svetla medena godala. Oni so tvorili mestno godbo in so morali na praznik ustave korakati na čelu slavnostnega spreveda.

Zunaj v gozdu so že od rana tesali in zbijali, da bi pripravili veselilni prostor. Leseno ogrodje je bilo zdaj postavljeno in mlade meščanske hčerke z jabolčno rdečimi lici in v nedolžno belih oblekah so ga krasile z rožami in z zelenjem.

Tu in tam je katera od njih vrgla skriven, dolg pogled v smeri proti dvema, malce razčepanim v umazanima, toda preklemsko bistrima fantoma, ki sta tam delala. Toda če je katera od prijateljic prišla nato, je dekletje pravični zavesti zavahalo nos nad umazanima potepoma in prijateljice so ta vzgled posnemale — samo zato, da bi imele vzrok, pogledati tja. Kaj so mogle morda kaj za to, da je bilo mesto z dostojno moško mladino tako slabo preskrbljeno?

Edina, ki ni strmelja tja, ampak z mirnim izrazom črpal svoje delo, je bila županova Gerda, čeprav bi bil moral vsakdo opaziti, da se je zanimala za fanta precej bolj kot druge, saj je bil eden od njih takrat na rotovžu zaradi nje kaznovan.

Thorwald in Lars nista hotela nič opaziti kakor navzočnosti boljših deklet, ampak sta se podvžala z delom.

Z vso vmeno sta urejevala šotor za Makasa Sivertsen in zabijala v tla borovčeve kole za mize in klopi. Bila sta vsa zaverovana v delo kot vedno; pot jima je kapljala s čel; žvižgala sta, klela in se ubijala, kot da bi bila plačana za to. Tako je pa tudi bilo, zakaj vsak je imel dobiti za svoje delo petinasedemdeset örov. Za ta denar sta morala vse pripraviti in streči do pozne noči dokler ne bo veselice konec.

Razbijala sta po deskah in po letvah, ko je privržala neka gospa z dostojanstveno držo in s predse stremelimi prsi na prostor, vsa zakrožena in valujoča kot natrpano vozilo. Deset korakov za njo je stopical majhen gospod z zlatimi naočniki in z zlatimi cimami na čepci in spet deset korakov za tem mršava mladenka tridesetih let z odprtimi zamorskim usti in z orjaškim, ponarejenim zobovjem. Vsa mornarica je jadrjala proti fantoma.

To je bila županja s soprogom in osirotele nečakinjo, ki je pri ljudeh veljala za damo iz družbe, doma pa je delala kot sobarica in dekla.

Gospa županja je čutila v sebi teženje, ki je večinoma vsej gospodi lastno, namreč, da bi bila rada pri ljudeh priljubljena. Bila je vprav na tem, da bi o tem začela in nagovoriti je hotela fanta, ki sta delala šotor. Toda ko je spoznala Thorvalda, se je zdrnila, kot da bi bila stopila v kaj nedostojnega. Razčepila se je kot koklja in brž odjadrala dalje.

Thorwaldov pogled je na živce gospe županje vedno slabo vplival, kakor da jo nepretrgoma izliva, naj na glas zavpije. Toda županja je bila izobražena gospa in se je znala izven domače hiše v vsakem slučaju obvladati.

Ko pa je vrgla pogled na hčerko, kljub prirojeni dostojnosti ni mogla preprečiti, da ji ne bi ušel mal prdec.

Ubogo, ubogo zlorablano dete, ki se je komaj vrnilo iz enoletnega pregnanstva in je moralo biti takoj izpostavljeno pogledom nesramnega pobalnika, ki ji je zastrupil vse življenje. Kaj vse je morala čutiti, kako jo je moralo trpinčiti, ko je vedela, da je njen rabelj tako blizu. Zakaj ga niso za vekomaj zaprli, kot je predlagala ona? — Neurečna, uboga, zlorabljen Gerda.

Županja je pohitela, objela svoje rdečelično ljubljence z obema rokama in jo v nežni skrbi povpraševala, ali ne bi šla morda rajši domov.

"Ne, zakaj neki?" je odvrnila Gerda in jo v nasmeju pogledala.

"Ali ti ni težko? — Ali nisi trudna? — Tako izmučena si!"

"Zakaj le vendar, mama?"

Gospa županja je vrgla zgovoren pogled proti Thorwaldu.

Gerda je zardeala.

"Kajpak, kajpak. Mislim, da pojdem s teboj," je odvrnila in prišla mater pod pazduho.

Molče je šla poleg nje, ne da bi odgovarjala na vse, kar ji je mati pripovedovala v dobrodušnem namenu, da bi ji pregnala gnusni spomin.

Gospodična Gerda pa Thorvalda ni gledala točno z očmi svoje matere.

Prav dobro je opazila prijazne materine napore, toda prav zares ni bilo v njem nič ogačnega, kar bi bilo treba z zgornjim blebetanjem potapljati v pozabljenje. Na Thorvalda se je prav lahko spomnila, ne da bi ji ga bilo treba pogledati in prijateljice tudi niso bile take, da bi je bilo treba biti pred njimi sram; iz tega razloga ni bilo materi prav nič sile vlačiti z veselilnega prostora, kjer se je kar dobro zabavala.

Zares je bilo od nje krivično, to je zdaj prav dobro vedela — tudi zato, ker je bil Thorwald tako ubog, preprost fant. Toda takrat sta bila otroka, a on je bil vendar najkrepkejši fant v mestu. In vso krivdo je vzel nase, čeprav je bila ona dobri dve leti starejša od njega in je morda koncem koncev sama dala vso pobudo za greh — — — A zdaj je zrasel v lepega fanta in je zato prav tako mogla vzdržati, če ga je pogledala, in ji ni bilo prav nič žal. — — —

Župan ni opazil nič sumljivega, ker je bil ves zaposlen s tem, da bi dal fantoma povod za pozdrav. Bolehal je na spovračljivi in neozdravljivi vladarski častihlepnosti in si je bil postavil visok smot: da ga morajo vsi občani poznati in pozdravljati.

Častihlepe ga je sililo, da je pazil na vse ljudi, kadar je hodil po cesti, toda videl je tako slabo, da ni mogel razločevati posamičnih kretanj. In kadar je kak zloben vajenec dvignil roko do glave in se namesto pozdrava poprsal po tilniku, se je gospod župan svojem zvestemu podniku nasmejal in mu blaženo pokimal.

Približal se je torej fantoma in se prall, ker nista dala nikakega znaka, da bi mislila pogledati. Ko to ni učinkovalo, je začel s tankim glasom nekaj tjavendan prepovedovati; prepoved je utonila v kladivanju in nazadnje je razdražen s palico dregnil Larsu čepič z glave.

Ko se je fantoma končno zljubilo, da sta "prostovoljno" snela pred njim pokrivala, je bil zadovoljen in se je podvžal, da bi poklical soprogo — ves čas v srečni nevednosti, kako usodno stoji zvezde — kar je dolgoval svoji kratkovidnosti.

"Najbrž nisi hotel pozdraviti tasta," je dejal Lars.

Thorwald je smehljaje se žvižgal; to je bila njegova vedna oblika, v kateri je izražal svoje preklice.

(Dalje prihodnje.)

Zakon in rodbina v sodobni Rusiji

Sovjetska Rusija je že v začetni fazi svojega obstoja z novo svetovno-nazorno podlago in novo pravno osnovo, ki jo je dala zakon in rodbina, realizirala doselej v zgodovini človeštva še ne preizkušeni in najradikalnejši socialni eksperiment, ki upravičeno vzbuja ogromno zanimanje svetovne javnosti za to eminentno socialno ustanovo, o kateri se pojavljajo trditve, da je v krizi. Zanimanje za razvoj sovjetskega eksperimenta potrjujejo temeljite specialne monografije, ki so izšle zadnja leta o tem vprašanju.

Vsa ta prizadevanja pa doslej še niso prinesla popolne sintetične slike položaja zakona in rodbine v Rusiji, čemur se ni čuditi spričo težavnosti proučevanja drobnih procesov družabnega življenja. Samo poznanje predpisov sovjetskega zakonskega in rodbinskega prava pa tudi še ne razodeva globokih notranjih sprememb v strukturi rodbine, v

kateri je politična in socialna revolucija povzročila nagel in velik preokret od napol patriarhalnih oblik rodbinskega življenja k poskusu realiziranja ekstremnih komunističnih načel o zakonu in rodbini.

Po nazorih, značilnih za prvo dobo boljševizma, je bila rodbina nekaj atavističnih preostankov kapitalističnega ustroja, ki je v novem družabnem redu obsojen na izumiranje. Zakon je v smislu te ideologije pomenil le biološko dejstvo brez vsake religiozne in etične osnove. Vodilni sovjetski krogi izza prevrata so si bili edini v tem, da mora nadomestiti država rodbino z neko novo organizacijo kolektivističnega tipa, ena izmed prvih nalog komunističnega ustroja pa naj bi bila v nadomestitvi zasebnega, individualnega skrbstva za otroke od strani staršev z državnim skrbstvom in sicer dosledno brez izjem. Vzgoja otrok s strani države bi imela to prednost, da bi v nasprotju z rodbinsko-individualistično in sebično vzgojo vzgajala v socialnem kolektivnem duhu.

V smislu teh načel je bila pr-

va etapa sovjetske zakonodaje o zakonu in rodbini skrajno radikalna. Že v prvih dekretih iz l. 1917. in v prvem zakonu o bračnem in rodbinskem pravu iz l. 1918. je sovjetska vlada prav za prav po vzoru nekaterih zapadnoevropskih zakonodaj izvedla ločitev države in cerkve in je kot edino zakonito obliko zakona priznala civilni zakon; proglasila pa je tudi enakopravnost zakoncev in odpravila vsako pravno razlikovanje med zakonskimi in nezakonskimi otroki.

Stevilo razmerje med zakonom s cerkveno sankcijo, (ki sicer v sov. Rusiji nima nikakega pravnega učinka) in civilnim zakonom je bilo v dobi veljavnosti tega zakona različno med kmetstvom in velemestnim prebivalstvom. Večina kmetkega prebivalstva se ni hotela odreči tradicionalne cerkvene oblike zakona. V velemestih, kjer ima komunistična stranka mnogo večji vpliv kakor na kmetih, pa je bilo n. pr. v Moskvi ob istem času sklenjenih okrog 70% civilnih zakonov.

Nadaljnji važni mejnik v razvoju sovjetske zakonske in rodbinske zakonodaje je bil zakonik

(kodeks) o braku, rodbini in varstvu iz l. 1926. Ta kodeks pomeni pravi revolucionarni prelom kot poskus uresničenja najbolj ekstremnih načel komunistične doktrine. Imel pa je tudi dalekosežne in nezadovoljive posledice. Uvedel in priznal je namreč poleg registriranega civilnega zakona še faktični ali dejanski zakon, t. j. neoblično življenjsko skupnost, temelječo le na skupnem življenju, skupnem gospodinjstvu, medsebojni podpori, vzgoji otrok in sličnem. V bistvu zadostuje zanj še medsebojni priznanje faktičnega zakona s strani obeh prizadetih. To razmerje, ki ga imenujejo nekateri novejši francoski pravniki "svobodno zvezo brez poroke" (union libre sans mariage), ima svojega predhodnika v rimskem konubinatu.

Doslej so se pravniki že veliko bavili s pravno opredelitvijo tega dejanskega zakona, toda neuspešni so bili doslej tudi poskusi sovjetskih pravnikov, da bi ugotovili predvsem razliko med faktičnim, dejanskim zakonom in svobodnim ljubzenskim razmerjem. Popolna nedoločnost pojma legaliziranega dejanskega zakona je povzročila neverjetne zmešnjave v reševanju spornih odnosov v praksi s prave strani. Predvsem glede imovinskih pravic neporočenih zakonskih drugov, zlasti glede pravice žene in otrok do vzdrževanja, s strani moža in očeta. Ker zakon ni predstavljal dolžnosti skupnega domovališča, nista bila možki in ženska, ki sta gojila enkrat ljubzensko razmerje, v stanu ugovoriti, ali še živita v dejanskem zakonu; nista pa tudi bila varna, da ne bi eden izmed njiju iz kakršnihkoli razlogov zahteval priznanje morda že davno prekinjenega zakona. Sovjetski pravniški časopisi sami priznavajo pogoste primere, da dve ženi tožita istega moža na priznanje dejanskega zakona, ker sta pač istočasno ali zapored živeli z njim skupno. To zmešnjavo olajšuje tudi okolnost, da zakonik iz l. 1926. ni zahteval zakonske zvestobe.

Nadaljna okolnost, ki je povečala zamožnost v praksi je do skrajnosti olajšani postopek za razveljavitev ali pa tudi že na sporazumu obeh ali pa tudi že na zahtevu le enega izmed njih. V slednjem primeru se drugemu zakoncju dostavi le prepis zapisnika o ločitvi. Sklenitev novega zakona pa je možna brez obveznega čakalnega roka takoj po razveljavi prejšnjega. Sovjetski statistični viri iz l. 1928. kažejo, da so se nezadovoljni zakonično močno posluževali nove ugodnosti, ker so ločitve, zlasti v velemestih, očitno naraščale.

Zakonik iz l. 1926. je navajal tudi nekatere zakonske zadržke, ki pa so veljali le za registrirane zakone. Ti so bili: nepolnoletnost (do 18. leta starosti), umobolnost in bližnje sorodstvo. Iz teh določb izhaja po mnenju sovjetskih pravnikov, da je dovoljena bigamija ali celo poligamija. Prepovedano je le zamlanjanje prej obstoječega zakona pri registraciji novega. Ta zakonik tudi ne pozna kazniviga dejanja krvoakrunstva, ki je uzakonjeno v zakonodajah vseh kulturnih držav. Nista torej kazniva najbližja sorodnika, n. pr. brat in sestra, če skleneta faktični zakon. V sovjetski Rusiji živijo kriminalisti prof. P. Ljublinski potrjuje, da primeri krvoakrunstva res niso redki.

Zaradi takšne nejasnosti in negotovosti pravne začete zakona

so v praktičnem življenju trpele najbolj ženske in otroci. Tudi kazenska odgovornost radi neplačevanja alimentov, določena v sovjetskem zakoniku, ni zalegla mnogo. Te kazenske sankcije so se izkazale brez prave moči, ker gre za množinski pojav zlohotnega neplačevanja. Pojavili pa so se pogosti "zločini zaradi alimentov" — umori, katerih glavni nagib je želja izbežati se dolžnosti vzdrževanja ločene žene in otrok. Povečala se je tudi mladinska zločinost, v doslej še nezaznamovanem obsegu, v nemali meri kot posledica zanemarjenosti otrok iz takih zakonov. Izkazalo se je tudi, da država ne more prevzeti nase skrbstva za mladino v takem obsegu, kakor je prvotno obljubljala, ni pa tudi bila izpolnjena v sovjetski zakonodaji slovesno deklarirana ideja o zaščiti žensk in otrok kot šibkega elementa družine. O tem priča žalosten pojav nezadostne alimentacije pri ločitvah, ogromno naraščanje teh kakor tudi katastrofalen obseg otroške zanamarnosti.

Zakonodaja, ki jo je komunistična doktrina opirala na teorijo o nestalnosti in izpremenljivosti spolnih odnosov, je v praksi pospeševala vsakršno pravno negotovost in nikakor ni zadovoljevala ljudstva, zlasti ne kmetkega. Značilno pa je, da so proti legalizaciji ugovarjali celo nekateri člani komunistične stranke, predvidevajoč pospeševanje spolne anarhije. Nasprotovali pa so tudi olajšalnemu postopku ločitve zakona, ki bi ga mogla uničiti vsaka malenkostna razprtija.

Vlada je naposled bila primorana odreči se prvotnim širokopoteznim načrtom glede zakonodaje o rodbini in je razglasila kot geslo nove družinske politike okrepitev zakonskih in rodbinskih vezí in borbo proti lahkomišelnim ločitvam. Kot vidni izraz tega preokreta je najnovejši zakon od 27. junija l. 1936, katerega določbe, kolikor se nanašajo na zakon in rodbino, vsekakor kažejo k omejitvi lahkomišelnih ločitev in izigravanju rodbine in rodbinskih dolžnosti. Med drugim odreja ta zakon, da je treba v primeru ločitve povabiti oba zakonca v urad in da je treba vsako ločitev zabeležiti v osebnih legitimacijah, ločitve pa so podvržene progresivnemu obdavčenju. Vse te določbe pa veljajo le za registrirane zakone in ne upoštevajo tudi dejanskih, katerih ločitve je ostala še v naprej neomejeno možna. S temi določili je hotela država urediti le najbolj kričeče primere zanikarnosti, večji praktični pomen pa imata predpis o obveznem zabeleženju v legitimacijah in obdavčenju ločitev, ki predstavljata neko vrsto političnega in materialnega pritiska proti lahkomišelnosti in velikemu številu ločitev.

S tem pa 32. sovjetska mentaliteta o rodbini ni spremenila kljub sistematični agitaciji za zaščito trdnosti zakona in rodbine. Slej ko prej rodbine ne vrednoti kot neko samostojno duhovno vrednost, temveč predvsem kot politično zadevo. S prilisnimi policijskimi in fiskalnimi ukrepi in deloma z obljubami denarnih nagrad za rodbino s številnimi otroci pa hoče vlada popraviti spolno anarhijo, ki jo je povzročila s svojo zakonodajo.

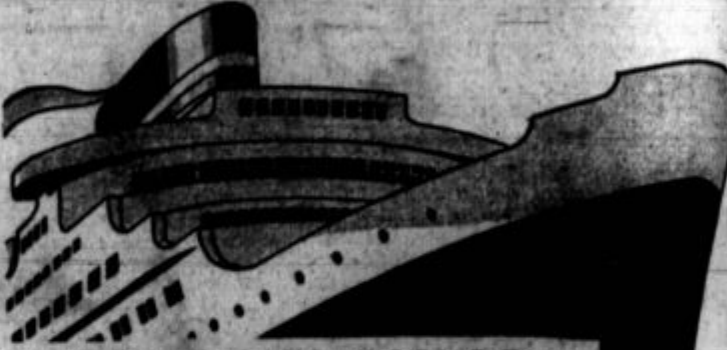
Prof. Maklecov je na kraju svoje razprave mnenja, da je kljub res žalostni sliki rodbinskega in zakonskega življenja v sodobni Rusiji razveseljivo dejstvo, da zakonodaja in propagan-

Kunimatsu Hamada, vodja japonske politične stranke, ki bori proti militarizmu.

da, ki sta brez dvoma vplivali na rodbino in omajali njeno trdnost zlasti v velemestih, vendarle nista uničili rodbine v celoti in zlasti ne med kmetičkim prebivalstvom, kjer je rodbina pokazala veliko življenjsko sposobnost in nenavadno odpornost.

Za velikonočne praznike na vašem domu
Tri ugodna potovanja
SAVOIA - ROMA - REX
6. marca* 12. marca** 19. marca*
*Preko Genoe — **Preko Napoli

V-JUGOSLAVIJO
NAJHITREJŠA DIREKTNJA POSLUŽBA
Potovanja v vso domovino preko BOLNČNE JUŽNE PROGE
Izletne potovanja v sinuškem čas. Njena polna klima in kristalno vodo so najboljše vžitke na Italijanske Linije parobizna; parniki brezprimerni za udobno in zadovoljivo potovanje preko oceanike potovanja, in posebno odlično, ki daje izvrstno in vlitno ugodnost JUŽNE PROGE.

SATURNIA VULCANIA
Direktno v Jugoslavijo — 20. feb. - 27. mar. - 16. apr.
REX C. di SAVOIA
Preko Genoe — 13. feb. - 27. feb. - 6. mar. - 19. mar.
Za informacije in rezervacije obratujte se na kateregakoli pooblaščenega agenta ali na naš 233 N. Michigan Ave., Chicago, Ill.

Italian Line

Želodčno zdravilo iskreno priporočano

Chicago, Ill. — "Uživam Trimerjevo grenko vino, kadarkoli trpim na želodčnih ali neprebravnih nerednostih, in priporočam ga lahko vsakomur iskreno. — Mrs. Susanna Pavlus" Ne preizkušajte s kakimi drugimi odvajalnimi sredstvi. Uživajte Trimerjevo grenko vino, ki je v zadnjih 45 letih dokazalo, da je najbolj zanesljivo sredstvo proti zaprtju, plinom, slabemu teku, glavobolom, nemirnemu spanju in podobnim težavam.

— Pišite po brezplačni vzorec —
Trimer's Bitter Wine Co., 544 S. Wells St. Chicago, Ill.
Name _____
Address _____
Pri vseh drugih

NAROČITE SI DNEVNIK PROSVETO

Po sklepu 10. redne konvencije se lahko naroči na list Prosveta v prišteje eden, dva, tri, štiri ali pet članov iz ene družine k eni naročnini. List Prosveta stane za vsa enaka, za člana ali nečlane \$6.00 na eno leto naročnino. Kjer pa člani že plačajo pri assessments \$1.50 na teden, se jim to prišteje k naročnini. Torej sedaj ni vzroka, reči, da je list predrag za člane S.N.P.J. List Prosveta je vaša lastnina in gotovo je v vsaki družini nekdo, ki bi rad čital list vsak dan. Čena lista Prosveta je:

Za Druž. države in Kanada \$6.00	Za Cicerio in Chicago je \$1.50
1 teden in..... 4.30	1 teden in..... 4.30
2 tednika in..... 3.60	2 tednika in..... 3.60
3 tednike in..... 2.40	3 tednike in..... 2.40
4 tednike in..... 1.20	4 tednike in..... 2.70
5 tednikov in..... niž	5 tednikov in..... 1.50
	Za Evropo je..... \$9.00

Izpolnite spodnji kupon, priložite potrebno vsoto denarja ali Money Order v pisnu in si naročite Prosveto, list, ki je vaša lastnina.

Pojasnilo: — Vselej kakor hitro kateri teh članov preneha biti član S.N.P.J. ali če se preseli proč od družine in bo zahteval sam svoj list tednik, bode moral tisti član iz dotične družine, ki je tako skupno naročen na čevnik Prosveto, to takoj naznaniti upravitelju lista, in obenem doplačati dotično vsoto listu Prosveta. Ako tega ne stori, tedaj mora upravitelju izniti datum za to vsoto naročniku.

PROSVETA, S.N.P.J. 2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Priloženo pošiljam naročnino za list Prosveto vsoto \$.....

1) Ime..... Čl. družta št.....

Naslov.....

Ustavite tednik in ga pripišite k moji naročnini od sledečih članov moje družine:

2)..... Čl. družta št.....

3)..... Čl. družta št.....

4)..... Čl. družta št.....

5)..... Čl. družta št.....

Mesto..... Država.....

Nov naročnik..... Star naročnik.....

Skupina bojalnega vojaštva strelja na fašiste v madriškem predmestju.